

FOCUS 2030

DE SDG'S* LEIDRAAD VOOR EEN DUURZAME TOEKOMST

(*Sustainable Development Goals)

INHOUDSOPGAVE

Focus 2030 : waarover gaat het ?	2
Voor wie is het spel bedoeld ?	3
Met welk doel ?	3
Door wie ?	4
Inleiding	5
Wat zijn de SDG's?	5
Wie implementeert de SDG's in België?	6
Politieke uitdagingen van de SDG's	7
Eindtermen	8
KSO en TSO	8
Voet-en	12
FOCUS 2030 : animatiescenario's	14
Nodig om te spelen	14
Gemeenschappelijk voor de verschillende scenario's	15
Focus Prioriteit	15
Speelse momenten	18
Focus Regering	21

Edito

FOCUS 2030 : WAAROVER GAAT HET ?

Focus 2030 is een animatie-tool dat burgers laat kennismaken met de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals* of SDG's) van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties. Het spel is een realisatie van *Associations21*, een platform voor duurzame ontwikkeling.

Dit eenvoudig en flexibel spel is bedoeld voor een breed publiek zonder voorkennis en kun je aanpassen naargelang de omstandigheden. We bieden het in verschillende varianten aan :

- ▶ Versie voor een infostand (kort, voor een breed publiek),
- ▶ Focus Prioriteit : animatie van 2 uur (met speelse varianten afhankelijk van het publiek),
- ▶ Focus Regering : langere cyclus (voor meerdere tijdsdelen tot een volledige dag).

Focus 2030 vereist noch een internetverbinding noch elektriciteitsaansluiting !

Op de site www.focus2030.be kun je als animator of leerkracht meer informatie vinden over de SDG's en je animatie-ervaringen met hen delen. Een versie "do it yourself" is downloadbaar om internationale verspreiding te vergemakkelijken.

VOOR WIE IS HET SPEL BEDOELD?

- ▶ Schoolpubliek: leerlingen in het hoger secundair onderwijs, via leerkrachten of animatoren van verenigingen.
- ▶ Volwassenen: bij voorrang mensen met weinig of geen voorkennis, via culturele centra, bibliotheken, vormingscentra, sociale organisaties, verenigingen, bedrijven ...

Andere doelgroepen: op www.focus2030.be zullen we regelmatig andere scenario's publiceren (vooral voor het hoger onderwijs, deskundigen en beleidsmakers, publiek of privé).

MET WELK DOEL?

We willen met het spel de vaardigheden van de burgers versterken. In tegenstelling tot een «top-down»-aanpak of een quiz (kennistest), is de animatie bij het spel **gebaseerd op de pedagogie van het vormingswerk voor volwassenen.** Dat wil zeggen: **we vertrekken van wat de mensen al weten, doen** of van plan zijn, wat ze uitdrukken in hun dagelijkse realiteit. We plaatsen hun dagelijkse ervaringen in een mondiale context ('wat ik hier doe, kan elders een impact hebben')

en we dagen hen uit die individuele benadering en betekenis in een breder perspectief te plaatsen.

Focus 2030 wil dat burgers 'eigenaars' worden van de **analysetool** die de SDG's vormen, om op die manier een project of actie vanuit de invalshoek van elke SDG te onderzoeken.

De animatie leidt tot:

- ▶ een concrete, collectief gedragen actie gekozen op basis van deze analyse: de *Focus Prioriteit*-variant.
- ▶ het ondervragen van politieke verantwoordelijken: het scenario *Focus Regering*.

Loop op twee benen. Combineer lokale actie en politieke pleidooi:

- ▶ **Concrete actie** draagt bij tot de overgang naar een duurzame samenleving. Elk gebaar telt, vooral als het proces **collectief is, gezamenlijk gedragen wordt**. Het is ook een bron van leren.
- ▶ Het idee om **politici te ondervragen** stelt ons in staat verder te gaan dan 'kleine gebaren' die op zichzelf niet volstaan. Dit is een andere bron van leren: die van de **dialoog** met gesprekspartners van de overheid.

Sta kritische analyse toe: Het is mogelijk, en zelfs wenselijk, om tijdens de animaties van Focus 2030 kritisch de titels en de inhoud van SDG's te analyseren. Bijvoorbeeld: economische groei, gepromoot door SDG 8, op een planeet met beperkte middelen. Voor de armste landen is het recht op een bepaald groeiniveau toegestaan om

een fatsoenlijke levensstandaard te waarborgen. In andere landen, zoals Europa en Noord-Amerika, is er een spanningsveld tussen economische groei en de grenzen van het ecosysteem. Dit is een van de beperkingen van de SDG-aanpak waarmee men rekening moet houden, maar tegelijkertijd is het een pluspunt dat de ecologische, economische en sociale componenten opgenomen zijn binnen de SDG's. Deze aanpak laat **een systemische en transversale analyse toe**.

Draag bij tot een wereldwijde dynamiek: SDG's bieden het voordeel dat ze universeel zijn en een gemeenschappelijke taal creëren voor verschillende culturen en sectoren. Focus 2030 draagt bij tot deze wereldwijde dynamiek.

Op de website www.focus2030.be zullen we de animatie - acties opvolgen en valoriseren: we reiken voorbeelden van goede praktijken aan die elders toepasbaar zijn, we stellen op basis van praktijkervaringen concrete eisen voor die NGO's aan politici kunnen overbrengen, enzovoort. Deze 'vitrine' kan nationale en internationale uitwisselingen mogelijk maken.

DOOR WIE?

Associations21 is een platform van verenigingen voor duurzame ontwikkeling¹. Focus 2030 is een tool ontwikkeld met leden en partners uit verschillende sectoren: wereldburgerschapse-educatie en solidariteit (Kleur Bekennen, 11.11.11,

Oxfam Solidariteit, Louvain Cooperation), educatie en vorming (Réseau Idée, Goodplanet Belgium), duurzame economie (Groupe One), gendergelijkheid (Le Monde selon les Femmes), milieubescherming (Natagora)...

Hartelijk dank aan de mensen die ons hebben geholpen bij het :

- ▶ ontwikkelen en testen van animatiescenario's voor verschillende doelgroepen,
- ▶ verzamelen en controleren van vakoverschrijdende en thematische pedagogische verwijzingen (per SDG) van het online pedagogisch dossier,
- ▶ verspreiden van de Focus 2030-kits (met name via de nieuwe pedagogische kit «Climate Justice» van CNCD-11.11.11),
- ▶ verspreiden van informatie over de ontwikkeling en publicatie van Focus 2030.

Ook jij, aarzel niet om bij te dragen tot de verdere uitbouw van Focus 2030! Je suggesties om de scenario's te verbeteren, zijn welgekomen! Laat de echo's van je activiteiten die je in het kader van een Focus 2030-animatie uitvoerde, tot bij ons weerklinken!

¹ www.associations21.org

Inleiding

WAT ZIJN DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN?

De Agenda 2030 van de VN - of Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling - werd op 25 september 2015 door alle VN-lidstaten, inclusief België, in New York goedgekeurd. Dit programma en zijn 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (Sustainable Development Goals of SDG's) is het resultaat van een lang participatief proces op internationaal niveau.

► In 1992 heeft de Conferentie van Rio het begrip duurzame ontwikkeling officieel aanvaard, in 1987 gedefinieerd in het rapport van de Commissie Brundlandt: «Duurzame ontwikkeling is een ontwikkelingswijze die voldoet aan de behoeften van de huidige generaties zonder het vermogen van toekomstige generaties in gevaar te brengen om in hun eigen behoeften te voorzien. Twee concepten zijn inherent aan dit begrip: het concept van 'behoefte', en meer in het bijzonder de basisbehoefte van de armsten, die de hoogste prioriteit moeten krijgen; en de idee van begrenzing die de huidige staat van onze technieken en onze sociale organisatie oplegt aan het draagvlak van het milieu om aan de huidige en toekomstige behoeften te voldoen.»²

² Historische samenvatting en links naar Franse documenten - www.unric.org/html/english/library/backgrounders/sustdev_english.pdf

► Tussen 2000 en 2015 waren de 8 millennium-doelstellingen (Millennium Development Goals of MDG's)³ gericht op het verminderen van extreme armoede, vooral in het Zuiden.

► In 2012, bij Rio+20, begon de internationale gemeenschap de balans van deze MDG's op te maken en over een vervolg na te denken: objectieven voor 2030, vollediger en universeler om zo alle VN-lidstaten te betrekken, met erkenning van hun gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheden.

► In september 2015 aanvaardden de lidstaten de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York. Sindsdien komen elk jaar in juli afgevaardigden van de ondertekenende staten in New York bijeen onder leiding van het High Level Political Forum (HLPF), om de implementatie van de SDG's te evalueren. Sommige landen stellen hun «vrijwillig nationaal rapport» voor, zoals België in 2017, na een raadpleging bij de verschillende deelstaten en het maatschappelijk middenveld.

³ www.undp.org/content/undp/fr/home/sdgoverview/mdg-goals.html

WIE IMPLEMENTEERT DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOEL- EN IN BELGIË ?

Iedereen kan bijdragen tot het bereiken van de SDG's. Belangrijk is evenwel dat de inspanningen van individuen en gemeenschappen worden samengelegd, gecoördineerd en gevaloriseerd, van het lokale tot het hoogste niveau. Hoe hebben we ons in België georganiseerd ?

A. OVERHEIDSINSTANTIES

De implementatie van de 17 SDG's wordt in België verzekerd door de federale overheidsdiensten, bij wet van 5 mei 1997 belast met de coördinatie van het federale beleid voor duurzame ontwikkeling (SD). Daarvoor zijn diverse conferenties, commissies en raden in het leven geroepen.

- ▶ **IMCDO**: de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling coördineert de dialoog en samenwerking tussen federale ministers en deelstaten over SD-kwesties.
- ▶ **ICDO**: de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling brengt vertegenwoordigers van federale en regionale administraties samen, verantwoordelijk voor het ontwikkelen, implementeren, voeden en evalueren van het federaal SD-beleid.
- ▶ **Federaal Planbureau**: ontwikkelt plannen en rapporten rond SD.
- ▶ **FRDO**: in de Federale Raad voor Duurzame

Ontwikkeling plegen sociale partners (bedrijven, vakbonden, ontwikkelings- en milieugo's) overleg en formuleren adviezen over het beleid inzake duurzame ontwikkeling.

- ▶ De **FIDO** (Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling) is de administratie die de Belgische federale overheid bijstaat voor de uitwerking en uitvoering van beleidskeuzes op het vlak van duurzame ontwikkeling.
- ▶ De "**coormulti**" (multilaterale coördinaties) georganiseerd door de FOD Buitenlandse Zaken bereiden de interventies van België voor op de HLPF of in andere internationale organen.

B. MAATSCHAPPELIJK MIDDENVELD

Het maatschappelijk middenveld, daar behoort jij als burger toe, in het kader van je werk of andere activiteiten. Om burgers beter te vertegenwoordigen, is het verenigingsleven georganiseerd in platformen. In België brengt **Perspective 2030** Nederlandse en Franstalige ngo's en vakbonden samen om de SDG's op te volgen. **Associations21** (Franstalige verenigingen die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling) maakt hier deel van uit en vormt de brug tussen de belangenbehartiging van Perspectief 2030 en de animaties van Focus 2030. Op de website www.focus2030.be kunnen animatoren en leerkrachten de standpunten van de verenigingen vinden.

Ook Kleur Bekennen en alle ngo's actief in wereldburgerschapeducatie zetten hier mee hun schouders onder.

The Shift verenigt Belgische bedrijven, verenigingen en academische instellingen die de overgang naar een meer duurzame samenleving en economie willen stimuleren.

POLITIEKE UITDAGINGEN VAN DE SDG'S

De Sustainable Development Goals heten voortaan 'Global Goals', om zo makkelijker met een breed publiek te communiceren. Het maatschappelijk middenveld ondersteunt deze visie, maar wijst tegelijk op de veranderde ambitie in de titel zelf. Het moet de bedoeling blijven dat het programma voor duurzame ontwikkeling voor 2030 – zoals de VN-tekst «Transforming Our World» omschrijft⁴ – nog steeds wordt uitgevoerd. Deze ambitie mag niet verstopt worden achter de «greenwashing».

Het maatschappelijk middenveld onderstreept ook de tegenstellingen en conflicten die achter de SDG's schuilgaan. Er zijn immers drastische maatregelen nodig om ze tegen 2030 te bereiken :

► We moeten radicaal **de ongelijkheid** aanpakken en een betere **sociale rechtvaardigheid** nastreven die verzekerd ligt in diverse overheidsdomeinen (sociale zekerheid, justitie, belastingen, opvoeding en onderwijs, gezondheid, onthaal van alle bevolkingsgroepen ...): we weten

⁴ www.unctad.org/meetings/en/SessionalDocuments/ares70d1_en.pdf - Samenvatting: www.unssc.org/sites/unssc.org/files/2030_agenda_for_sustainable_development_kcsd_primer_nl.pdf

dat de *rijkste mensen niet graag delen!*

► We moeten af van een **economische groei** die geen respect toont voor de grenzen van ons ecosysteem; we willen over een groei spreken met respect voor mens en milieu, maar *dit is nog lang niet bij iedereen doorgedrongen!*

► We moeten omschakelen naar hernieuwbare energiebronnen, naar zachte mobiliteit; we moeten overconsumptie tegengaan en de biodiversiteit beschermen. *Wie heeft de politieke moed om dit te doen? En kunnen we dit als burgers samen bepleiten en realiseren?*

We fronsen soms onze wenkbrauwen bij de manier waarop de 17 SDG's en hun 169 subdoelstellingen en implementatiemiddelen zijn geformuleerd. Toch mogen we niet vergeten dat ze het resultaat zijn van een internationale consensus en dat ze een systemische analyse toelaten die voor iedereen toegankelijk is.

Opmerkelijk is ook de preambule van het Programma voor Duurzame Ontwikkeling als inleiding bij de 17 SDG's. Daar zien we een uitbreiding van de **3 P's (people, planet, prosperity)** naar 5 P's, met **peace** en **partnership** erbij. Inderdaad, geen duurzame ontwikkeling zonder vrede, en om dit te bereiken zijn partnerschappen essentieel. In welke vorm en onder welke voorwaarden?

De verklaring aangenomen door de Verenigde Naties wijst alvast op een *conditio sine qua non*: «**niemand achterlaten**»...

Eindtermen

KSO EN TSO

NEDERLANDS

Luisteren

1: De leerlingen kunnen op structurerend niveau luisteren naar uiteenzettingen en probleemstellingen door een bekende volwassene m.b.t. een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdgenoten en ze kunnen die schriftelijk weergeven (cf. schrijven).

2: De leerlingen kunnen op beoordelend niveau via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek :

- ▶ informatieve teksten zoals verslagen van feiten en ervaringen
- ▶ persuasieve teksten zoals standpunten en meningen in probleemoplossende discussies

4: Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken kunnen de leerlingen :

- ▶ hun luisterdoel(en) bepalen ;
- ▶ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ;
- ▶ hun voorkennis inzetten ;
- ▶ onderwerp en hoofdgedachte identificeren ;
- ▶ gericht informatie selecteren en ordenen ;
- ▶ bijkomende informatie vragen ;

- ▶ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ;
- ▶ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken) ;
- ▶ het taalgebruik van de spreker inschatten ;
- ▶ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker

5: De leerlingen kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naargelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).

6*: De leerlingen zijn bereid om :

- ▶ te luisteren ;
- ▶ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ;
- ▶ een ander te laten uitspreken ;
- ▶ te reflecteren over hun eigen luisterhouding ;
- ▶ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten

Spreken

7: De leerlingen kunnen op structurerend niveau aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren m.b.t. leerstofonderdelen in de schoolvakken

8: De leerlingen kunnen op structurerend niveau t.a.v. een onbekend publiek :

- ▶ gedocumenteerde informatie presenteren

9: De leerlingen kunnen op beoordelend niveau aan een onbekend publiek

- ▶ standpunten/meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een gedachtewisseling, discussie, (werk)vergadering;

- ▶ gevoelens in een gepast register uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren;
- ▶ activerende boodschappen formuleren.

10: Bij de planning, uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken/gesprekstaken kunnen de leerlingen

- ▶ hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen;
- ▶ zich een beeld vormen van hun publiek;
- ▶ hun voorkennis inzetten;
- ▶ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten;
- ▶ argumenten herkennen en aanbrengen;
- ▶ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s).

11: De leerlingen zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om:

- ▶ te spreken;
- ▶ algemeen Nederlands te spreken;
- ▶ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag.

6. Taalbeschouwing

30*: Bij het reflecteren op verbale en non-verbale

communicatie tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur

NATUURWETENSCHAPPEN

WETENSCHAP en SAMENLEVING

5. Bij het verduidelijken van en zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op biodiversiteit en het leefmilieu.

6. De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch, technisch, socio-economisch en filosofisch vlak illustreren.

AARDRIJKSKUNDE

7. Herkennen dat demografische evoluties op sociaal- economisch, technologisch en ecologisch vlak regionale en mondiale gevolgen hebben

8. Illustreren dat duurzame ontwikkeling mede bepaald wordt door gebruik en ordening van de ruimte

9. De wisselwerking tussen ruimtelijke aspecten en actuele geopolitieke situaties illustreren.

GESCHIEDENIS

Criteria in verband met het historische referentiekader

8: Er wordt aandacht besteed aan de relaties tussen en binnen al deze entiteiten.

9: Voor alle ontwikkelingsfasen van het refer-

entiekader worden maatschappelijke domeinen gekarakteriseerd via algemene historische begrippen.

10: Probleemstellingen worden algemeen gekarakteriseerd; ze worden onderzocht op hun vergelijkbaarheid zowel in tijds- als in ruimtelijk perspectief.

12: Essentieel is dat voor elke ontwikkelingsfase fundamentele problemen in verband met mens en maatschappij voor de leerlingen concreet en herkenbaar zijn. «Fundamentele problemen» zijn problemen die in verschillende samenlevingen voorkomen en die een belangrijke weerslag hebben gehad op hun ontwikkeling. Zij kunnen worden gegroepeerd onder rubrieken als verhouding mens - levensonderhoud, verhouding individu - groep, verhouding mens - macht, verhouding mens - cultuur, verhouding mens - omgeving.

Criteria in verband met de bestudeerde samenlevingen

19: De verschillende maatschappelijke domeinen waarin de dimensie socialiteit wordt gesitueerd, komen in de bestudeerde samenlevingen voor

20: Er is aandacht voor de interferentie van de bestudeerde samenleving met andere samenlevingen

21: Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanismen en processen, relaties, sociale netwerken,

spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling, krijgen een historische inhoud

22: De studie getuigt van een probleemgerichte benadering die oog heeft voor belangrijke actuele vraagstellingen

23: De bestudeerde problematieken dienen voor de leerling herkenbaar en verstaanbaar te zijn

Criteria in verband met de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen.

24: De bedoeling van de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen is dat de leerlingen een verband leggen tussen problemen uit een bepaalde samenleving en belangrijke probleemstellingen uit andere fasen van het referentiekader. Dit gebeurt met eerbiediging van de respectieve historische context en met inbegrip van de voor leerlingen waarneembare actuele werkelijkheid

28: De socialiteitsdimensie wordt opgebouwd vanuit de verschillende maatschappelijke domeinen met de klemtoon op het zoeken naar analogieën en verschillen met vroegere en latere samenlevingen en vooral met de hedendaagse

29: Bijzondere aandacht wordt besteed aan de manier waarop samenlevingen betekenis gaven aan hun sociale werkelijkheid

30: Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanis-

men en processen, relaties, sociale netwerken, spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling krijgen vorm.

Kennis, inzicht, vaardigheden i.v.m. tijd, ruimte en socialiteit

- 1.** verruimen een aantal historische begrippen en probleemstellingen en passen deze in een bredere historische context
- 2.** geven een overeenkomst en een verschil aan tussen ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving onderling en tussen ontwikkelingsfasen van de westerse en andere samenlevingen
- 4.** omschrijven fundamentele conflicten en breuklijnen waarmee samenlevingen worden geconfronteerd
- 6.** omschrijven voor enkele ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving een belangrijk element van het culturele domein, in samenhang met andere domeinen van de socialiteit.
- 7.** situeren de rol van onze gewesten als medespeler in Europese en mondiale context.
- 8.** tonen de structurele verschillen aan tussen enerzijds agrarische en anderzijds industriële en post-industriële samenlevingen.
- 9.** tonen aan dat ideologieën of mentaliteiten of waardenstelsels of wereldbeschouwingen invloed uitoefenen op samenlevingen, menselijke gedragingen.
- 10.** stellen vragen aan het verleden om actuele spanningsvelden te verhelderen.

Vaardigheden i.v.m. de methodologische onderbouwing

- 11.** doeltreffend informatie selecteren uit gevarieerd informatiemateriaal omtrent een historische of actuele probleemstelling
- 12.** hun selectie van informatie kritisch verantwoorden
- 13.** zelfstandig de nodige gegevens voor het beantwoorden van een beperkte historische probleemstelling halen uit het historisch informatiemateriaal zoals beeldmateriaal, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, reisverslagen, memoires...
- 14.** een vraagstelling ontwikkelen om de historische informatie kritisch en vanuit verschillende standpunten te benaderen
- 15.** verschillende argumentaties tegen elkaar afwegen.
- 16.** via een historische redenering hun standpunt t.o.v. een maatschappelijk probleem nuanceren.
- 17.** bij hun historisch onderzoek de aangewende methode evalueren en eventueel bijsturen.
- 18.** kunnen het resultaat van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch.
- 19*** zijn bereid om actuele spanningsvelden aan de historisch ontwikkelingen te relateren.
- 20*** zijn bereid om actuele/historische spanningsvelden vanuit verschillende gezichtshoeken kritisch te bekijken.

21* zijn bereid ook hun ingenomen standpunten te confronteren met conflicterende gegevens en die van daaruit te relativieren.

22* durven vanuit een intellectueel eerlijke omgang met informatie te reageren op vormen van desinformatie.

23* aanvaarden dat historische evoluties een verscheidenheid aan sociale identiteiten genereren.

24* erkennen de maatschappelijke dynamiek van de spanning tussen het blijvende en het veranderende.

25* processen, actief en constructief te participeren aan de evoluerende maatschappij.

VOET-EN

Met deze spelen rond de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen werk je aan volgende contexten van VakOverschrijdende EindTermen.

CONTEXT 1: LICHAMELIJKE GEZONDHEID EN VEILIGHEID

5 maken gezonde keuzes in hun dagelijkse voeding;

10 participeren aan gezondheids- en veiligheidsbeleid op school;

14 gebruiken eigen en openbaar vervoer op een veilige manier;

15 beseffen dat maatschappelijke fenomenen een impact hebben op veiligheid en gezondheid.

CONTEXT 3: SOCIO-RELATIONELE ONTWIKKELING

6 doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik;

7 bespreken opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van samenlevingsvormen, veilig vrijen, gezinsplanning, zwangerschap en zwangerschapsafbreking;

CONTEXT 4: OMGEVING EN DUURZAME ONTWIKKELING

1 participeren aan milieubeleid en -zorg op school;

2 herkennen in duurzaamheidsvraagstukken de verwevenheid tussen economische, sociale en ecologische aspecten en herkennen de invloed van techniek en beleid;

3 zoeken naar mogelijkheden om zelf duurzaam gebruik te maken van ruimte, grondstoffen, goederen, energie en vervoermiddelen;

4 zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren;

5 tonen interesse en uiten hun appreciatie voor de natuur, het landschap en het cultureel erfgoed;

CONTEXT 5: POLITIEK-JURIDISCHE SAMENLEVING

1 geven aan hoe zij kunnen deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving;

2 passen inspraak, participatie en besluitvorming

toe in reële schoolse situaties ;

3 tonen het belang en dynamisch karakter aan van mensen- en kinderrechten ;

4 zetten zich actief en opbouwend in voor de eigen rechten en die van anderen ;

5 tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid ;

6 erkennen de rol van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel ;

9 toetsen het samenleven in ons democratisch bestel aan het samenleven onder andere regeringsvormen ;

10 illustreren hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen ;

12 tonen het belang aan van internationale organisaties en instellingen ;

13 geven voorbeelden die duidelijk maken hoe de mondialisering voordelen, problemen en conflicten inhoudt.

CONTEXT 6 : SOCIO-ECONOMISCHE SAMENLEVING

2 toetsen de eigen opvatting aan de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart ;

3 zetten zich in voor de verbetering van het welzijn en de welvaart in de wereld ;

4 hebben bij het kopen van goederen en het gebruiken van diensten zowel oog voor prijs-kwaliteit en duurzame ontwikkeling als voor de rechten van de consument ;

5 geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten ;

6 geven voorbeelden van factoren die de waardering van goederen en diensten beïnvloeden ;

8 geven kenmerken, mogelijke oorzaken en gevolgen van armoede aan ;

9 lichten de rol toe van ondernemingen, werkegevers- en werknemersorganisaties in een nationale en internationale context.

CONTEXT 7 : SOCIOCULTURELE SAMENLEVING

1 beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen ;

2 gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen ;

3 illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit ;

4 trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie ;

5 geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten ;

7 illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing.

Focus 2030

ANIMATIE SCENARIO'S

NODIG OM TE SPELEN

- ▶ 18 kaarten: 17 met de pictogrammen van de SDG's + 1 witte (joker)
- ▶ 3 dobbelstenen met de pictogrammen van de SDG's (dobbelsteen 1: SDG's van 1-6; dobbelsteen 2: SDG 7-12; , dobbelsteen 3: SDG's 13-17 + joker)
- ▶ 6 pionnen
- ▶ Scenario's voor verschillende doelgroepen

Te voorzien door de animator :

- ▶ Op tafel: vellen flipchart & stiften
- ▶ Op het bord: magneten of kleefpasta om de SDD-kaarten op hangen
- ▶ Klok of zandloper
- ▶ Brochure SDGs.be: deel van de VN-tekst over de SDG's, uitgegeven door de Federale overheid, online of gedrukt. Gratis verkrijgbaar in het Nederlands, Frans, Duits. Bestel op tijd, 1 brochure per team van 3 à 4 personen.

www.sdgs.be/nl/bronnen/vraag-uw-sdg-brochures-aan

GEMEENSCHAPPELIJK VOOR DE VERSCHILLENDE SCENARIO'S

► **Een zeer toegankelijk en soepel bruikbaar hulpmiddel**: de installatie en de tijdsduur van de animatie zijn moduleerbaar; hetzelfde materiaal wordt gebruikt voor de verschillende scenario's.

► Het spel vertrekt vanuit de kennis en ervaringen van de deelnemers, en komt er op het einde op terug. Dit spel is geen quiz om kennis te testen, maar mikt op activering van de **persoonlijke motivatie**.

► De VN-tekst over de SDG's wordt niet meteen naar voren gebracht. Eens de tekst ontdekt is en vertrouwd geworden, dient hij als documentatie en achtergrond om het proces te verdiepen.

► De **spelscenario's** maken het mogelijk om mensen en groepen die uit diverse leefwerelden, dichter bij elkaar te brengen.

► **Dit participatief hulpmiddel** werd opgebouwd door de projectpartners. De feedback van de spelers zijn bijzonder welkom om de scenario's te kunnen verbeteren!

www.focus2030.be

FOCUS PRIORITEIT

2 UUR (OF 2X50 MINUTEN)

+ ENKELE STAPPEN VERVANGEN DOOR SPEELSE MOMENTEN *

PUBLIEK: VOLWASSENEN OF HOGER SECUNDAIR ONDERWIJS

De 17 kaarten liggen in een cirkel op een papieren tafelkleed of 2 vellen flipchart.

Materiaal: blauwe, gele, groene, rode post-it's (niet nodig als alles op het bord opgeschreven kan worden).

Stap 1

ONTDEKKING

20 min

De deelnemers zijn verdeeld in **teams** van 3 of 4. Elk team gooit één van de dobbelstenen en plaatst een pion op de SDG die gedubbeld werd. Omdat er drie dobbelstenen zijn (1-6, 7-12 en 13-17 + joker), verdeelt de animator de dobbelstenen zodat de pionnen gespreid worden over verschillende SDG's. Dobbelsteen 1 is makkelijker voor een kennismaking en meerdere teams kunnen ermee spelen tijdens een eerste ronde.

De animator vraagt bij elk team na te denken over de vraag: **«Wat betekent het thema voor jullie in jullie directe leefwereld?»**. Elk team overlegt 2-3 minuten en kiest een woordvoerder die de mening van de groep zal vertolken. Tijdens een gezamen-

lijk overleg stellen alle spelers hun ideeën over de gekozen SDG's voor.

🕒 **Stap 2**

ACHTERGROND

10 min

Vraag van de animator aan de groep :

wie weet wat deze kaarten zijn? Wat stellen ze voor? Wie heeft deze thema's gekozen en waarom?

Om de eerste antwoorden te vervolledigen, last de animator een informatiemoment in (zie intro pagina 5) :

Dit zijn de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's, Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties in het kader van Agenda 2030, aangenomen in 2015 door alle VN-lidstaten :

- ▶ We hebben dus wereldwijd een vooropgesteld doel en gemeenschappelijke communicatiemiddelen
- ▶ Waaronder België, op de verschillende beleidsniveaus

Wie ze kent, kan nagaan in hoeverre onze regeringen, in hun beleid, de SDG's benaderen of ervan afwijken.

Ook burgers, bedrijven en verenigingen worden uitgenodigd om de doelstellingen na te streven : zie de publicatie van het FIDO met de 17 SDG's en 169 subdoelstellingen (doelstellingen en middelen).

🕒 **Stap 3**

VERBANDEN

15 min

De animator plaatst een SDG in het midden van de cirkel, ofwel stelt hij voor dat de hele groep een prioritaire SDG kiest (met de joker in geval een thema ontbreekt in de SDG's).

Vraag aan de groep : wat zijn de verbanden tussen de centrale doelstelling en de andere ?

Elke deelnemer wordt gevraagd om met een stift (of op het bord) de band aan te geven tussen de centrale SDG en een van de andere SDG's en een sleutelwoord neer te schrijven die deze link samenvat (spontane en snelle reacties, geen ronde tafel). Ook onderlinge verbanden tussen SDG's zonder specifieke link met de centrale SDG zijn welkom.

🕒 **Stap 4** (eventueel na een pauze of tijdens de volgende les)

PRIORITEIT

15 min

De animator vraagt dat de teams van 3-4 mensen zich opnieuw vormen , geeft ze elk 1 SDG-brochure en toont op pagina 3 alle SDG's.

Werkpunten voor elk team (te vermelden op het bord):

- ▶ Een prioritaire SDG kiezen en de keuze toelichten (waarom deze ?)
- ▶ Iedereen bedenkt een individuele actie en noteert ze op een blauwe post-it.
- ▶ Vervolgens denken de leerlingen na over een

gezamenlijke actie (Er wordt een collectieve actie gekozen en op een gele post-it genoteerd.

- ▶ Elk team kiest een woordvoerder (verschillend van vorige ronde) om de gezamenlijke actie voor te stellen.
- ▶ De gezamenlijke actie komt in het centrum van de SDG-cirkel: wat is het verband tussen de actie en de SDG's?

Na 5 minuten, als het niveau van de groep dit toelaat, stelt de animator aan elk team voor om in het SDGs.be-boekje de subdoelstellingen naast de gekozen SDG te lezen. In functie daarvan kan de geplande collectieve actie worden herdacht.

Stap 5

PRESENTATIES 10 min

Presentatie van de gemeenschappelijke actie door de woordvoerder van elk team.

Vragen-herinneringen van de instructies, aan elk team:

Wat is jullie prioritaire-SDG? Waarom?

Plaats jullie actie in het midden van de cirkel: met welke SDG's zijn er verbanden?

Heeft het lezen van de deeldoelstellingen jullie ertoe gebracht de actie aan te passen?

Alle gezamenlijke acties (gele post-it's) worden bij hun prioritaire SDG's geplakt (of midden).

Stap 6

WE SCHIETEN IN ACTIE! 20 min

Keuze van een gezamenlijke actie door de hele groep: welke van de voorgestelde collectieve acties zou echt door de groep kunnen worden opgezet? Gezamenlijke discussie over de selectiecriteria: haalbaarheid/realisme, belang/urgentie, motivatie van de groep, niveau/context van de interventie, obstakels, kansen ...

Stemming over elke voorgestelde gezamenlijke actie: Als de keuze te controversieel is, wordt een groepsgesprek georganiseerd om een consensus te bereiken. Bijvoorbeeld, een debat dat zich beweegt op de as akkoord/niet akkoord: de animator herneemt de discussiepunten; wat zijn voor- en nadelen... en de deelnemers verplaatsen zich op de as naargelang hun mening.

SDG-controle: de gekozen gezamenlijke actie wordt terug in het midden van de cirkel gelegd, om na te gaan welke de impact ervan is op elke SDG, haar sterke en zwakke punten...

Engagementsverklaring voor de gekozen acties: formalisering en verdeling van rollen in een document dat in het lokaal wordt opgehangen:

1. Plaats, datum, naam van de organisatie
2. Korte beschrijving van de actie
3. Hoofddoel van deze actie
4. Andere voordelen of positieve effecten (naast het hoofddoel)
5. Rolverdeling:

- onder de deelnemers
- rol van de begeleider

6. Planning

7. Evaluatie

Zodra de actie is voltooid, graag een verslag sturen naar het team van Focus 2030, met een foto indien mogelijk!

Stap 7

CONCLUSIES

5 min

De deelnemers komen samen en kleven hun blauwe post-it's (individuele acties) in de cirkel.

Laatste vragen van de animator :

- ▶ Wat vond je leuk aan deze animatie? Noteer het positief op een groene post-it
- ▶ Wil je een kritische noot formuleren? Noteer het negatief op een rode post-it.

Leuke en kritische noten worden buiten de cirkel geplaatst.

Als er voldoende tijd is, bespreekt de groep leuke en kritische noten.

Als iedereen akkoord is, wordt een groepsfoto genomen voor de online galerij van burgers en groepen die zich inzetten voor de SDG's.

SPEELSE MOMENTEN *

Deze momenten kunnen toegevoegd worden of bepaalde stukken van het basisscenario 'Focus Prioriteit' vervangen, naargelang de beschikbare tijd, het publiek en de pedagogische doelstellingen. Probeer echter de stappen 4 tot 7 (die tot concrete collectieve actie leiden) te behouden, om niet te eindigen met een hulpeloos gevoel, maar vooral te focussen op mogelijkheden en kansen van de spelers. Andere spellen kunnen worden aangepast : Dixit, Wie verliest wint...

 5 min

AAN DE START

Aan de start : samenstelling van 4 teams die elk een naam kiezen.

Toelichting bij het doel van de punten : scores per team + totaalscore (samen bereikt).

IN PLAATS VAN STAP 1 ONTDEKKING

 10 min

MEMORISEREN

Memoriseren van de 17 doelstellingen per team : elk team bestudeert gedurende 3 minuten de lijst met SDG's (pg. 4 van de brochure) en zet in op het aantal dat ze zullen onthouden (in volgorde). Het aantal punten (maximaal 17 wordt toegekend) afhankelijk van het aantal doelen dat het team kan opsommen.

Begin met het team dat het minst inzet.

Opmerking: teams die samenwerken (de SDG's verdelen om ze te onthouden) scoren beter. Benadrukken aan het einde!

Opstelling: na deze test legt de animator de 17 doelstellingen op tafel of het bord, en legt tegelijk uit waarvoor de 17 SDG's staan (zie stap 2: achtergrond).

 10 min

UNANIMO

Unanimo: Doel van het spel: het eigen denken aanpassen aan dat van anderen. In de plaats van de kaarten van dit spel, wordt hetzelfde scenario gebruikt met de 17 SDG-kaarten, in een stapeltje op tafel.

Vanaf 10 spelers vorm je best een aantal teams.

Variant 1: vertrekkend van de tekening bij een willekeurige getrokken SDG, moet elke speler of team 8 woorden vinden die niet dezelfde zijn van deze op de kaart. Hij schrijft ze op een stuk papier in een bepaalde tijd (bijvoorbeeld 1 minuut). Vervolgens leest iedereen om beurt de genoteerde woorden. Elk woord dat met anderen wordt gedeeld, telt voor punten: evenveel punten als spelers of teams die hetzelfde woord hebben gevonden. Als een woord slechts door één team of speler werd gevonden, dan telt dit woord niet mee voor punten. Enkele wanneer meerdere teams of spelers hetzelfde woord vonden, kun je punten winnen. Een woord gevonden door allen = 1 (als iedereen het gevonden heeft, was het gemakkelijk).

Variant 2: voor mensen die de SDG's helemaal niet kennen. Gebruik de SDG-logo's zonder de toelichtingen erbij (verborgen). De gezochte woorden mogen wel voorkomen op de kaart.

 10 min

TIME'S UP

Time's up - Tutorial van het originele spel: door Nox' Spellenzolder op youtube

Variant 1: elke groep neemt een SDG-kaart, zonder ze aan anderen te tonen. De tekst op de kaart wordt met een papier verborgen en de andere teams moeten het thema, gesymboliseerd door de tekening, raden. Het team dat het thema formuleert dat het dichtste aanleunt, wint een punt.

 10 min

PICTIONARY

Pictionary - Online voorbeeld: 'Activeer Je Les' van Summa College op youtube

Doel van het spel: De deelnemers raden aan de hand van tekeningen welke SDG wordt bedoeld.

De SDG-kaarten worden in het gootje van het bord geplaatst, zichtbaar voor de deelnemers. Een speler kiest in het geheim een de SDG's (bijv. via de 17 SDG-brochure) en maakt op het bord op een vel papier, een tekening die verschilt van deze op de SDG-kaart. De andere spelers of de rest van zijn team moeten raden op welke SDG's de tekening betrekking heeft.

🕒 10 min

FOTOTAAL

Fototaal: in plaats van **Stap 3: verbanden**.

Variant 2: Een afgevaardigde per team kiest voor een foto in foto-taal en identificeert in het geheim de SDG's (maximaal 5) die daarmee verbonden zijn. De animator neemt hiervan nota. Zijn team moet dan de gekozen doelstellingen raden om punten te verdienen (1 punt per gevonden SDG).

Variant 3: Elk team trekt een afbeelding en vindt maximum 5 banden tussen dit beeld en de SDG's. Vervolgens proberen de andere teams de verbonden SDG's te raden om punten te verdienen (1 per gevonden SDG).

🕒 20 min

SPONTANE EN VERBETERDE PRESENTATIE

Spontane en verbeterde presentatie: in de plaats van het eerste deel van **stap 4: prioriteit**.

Elk team kiest een prioritaire SDG. Eén afgevaardigde per team bereidt, gedurende 4 à 5 minuten in een hoek van de klas of buiten, een presentatie voor terwijl de andere leden van elk team zich in het onderwerp verdiepen via de SDGs.be-brochure van de FIDO.

Elke afgevaardigde doet zijn presentatie op basis van zijn kennis. De rest van zijn team vult aan met behulp van de brochure (zonder ze te lezen tijdens de presentatie).

Na de presentaties stemt elk team voor de anderen (schaal van 1 tot 5).

🕒 5 min

PUNTEN

Punten worden collectief opgeteld per team.

Daarna volgt de rest van scenario 'Focus Prioriteit': keuze van gezamenlijke actie per team of klas, enz...

FOCUS REGERING

SCHOOLSCENARIO 7H (5DE EN 6DE SECUNDAIR)

Eerste uur : stappen 1-3 : cf. Focus Prioriteit of speelse momenten.

TWEDE UUR

🕒 Stap 4

FOCUS OP SDG
13 - 15 min

De animator plaatst opnieuw de 17 kaarten op het bord of op het papier waarop alle verbanden zijn getekend. Vraag aan de groep : **Wat hebben jullie geleerd van de uitwisseling tijdens vorige les? Welke verbanden kunnen jullie leggen met de actualiteit?**

🕒 Stap 5

VORMING VAN MINISTERIËLE KABINETTEN
30 min

▶ **Vraag aan de groep: De verkiezingen zijn achter de rug en jullie werden verkozen. Met jullie partij onderhandelt u over een Regeerakkoord. Welke SDG's kiezen jullie en welke acties ondernemen jullie om het land duurzamer te besturen?**

▶ Afhankelijk van de gekozen SDG's, worden de leerlingen opnieuw verdeeld in teams, dit keer volgens affiniteit (max 3-4 pers.) en ministeriële kabinetten vormen, die worden verdeeld over alle SDG's.

▶ **Vraag aan de groep:** Welke bevoegdheden zouden beter door meerdere teams of spelers worden behandeld, omdat ze niet passen binnen één bevoegdheid? **Zou ontwikkelingssamenwerking moet opgenomen worden door een specifiek team of door allemaal? Hetzelfde voor SDG 13 (klimaat)? SDG 5 (gendergelijkheid)?**

▶ **Zodra de kabinetten zijn gevormd**, kiest elk team 4 speerpuntacties in verband met de gekozen SDG's, die de overheid bij voorrang zou moeten uitvoeren. Deze acties vormen de basis van de "Regeringsverklaring". Elk team beslist wie de **minister** zal zijn om hun kabinet te vertegenwoordigen.

🕒 Stap 6

VOORBEREIDING VAN EEN REGEERAKKOORD

Aan het einde van het 2de uur legt de animator de studenten uit welk onderzoek tijdens **het 3de uur** moet worden uitgevoerd : elk team zal zijn kennis van en bedenkingen bij de gekozen acties verdiepen op basis van :

- ▶ educatieve bronnen op www.focus2030.be ;
- ▶ het lezen in de SDGs.be-publicatie van subdoelstellingen en middelen voor de realisatie van (een of meerdere) SDG's onder diens bevoegdheid ;
- ▶ een analyse van de impact van zijn programma op de andere SDG's.

Het 4de uur presenteren ze het programma van hun Kabinet aan de rest van de groep.

In geval SDG 13 (klimaatverandering) centraal staat, wordt bijzondere aandacht besteed aan de interacties tussen SDG 13 en de gekozen prioriteiten.

Op basis van dit onderzoek en deze analyse kunnen de teams hun prioriteiten aanpassen en toelichten.

VIERDE UUR WE ONDERHANDELEN !

1. De minister van elk Kabinet legt kort de resultaten uit van hun onderzoek aan de andere studenten. Een ander lid van hetzelfde Kabinet neemt nota van de opmerkingen van de anderen, bv. als de voorgestelde prioriteiten een inbreuk betekenen op de bevoegdheden van andere Kabinetten of als er effecten of interacties vergeten werden...
2. De Ministers, samen in de Raad van Ministers, gaan over tot aanwijzing van een Eerste Minister, dankzij de methode van verkiezing zonder kandidaat (methode: cfr www.fo-cus2030.be/ fiche SDG 17).
3. Intussen bereiden de leden van de Kabinetten, die geen Minister zijn, een samenvatting voor van hun werk, rekening houdend met de opmerkingen van de andere Kabinetten.
4. De Eerste Minister verzamelt verschillende syntheses om een "Regeringsverklaring" voor te bereiden. Alle deelnemers moeten hun goedkeuring geven over de definitieve tekst.

VIJFDE UUR WE COMMUNICEREN !

1. De verschillende Kabinetten verdelen onder mekaar de **contacten** om uitnodigingen te sturen voor **het 6de uur** naar kandidaten voor de verkiezingen, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld (NGO's, academici, beroepsfederaties,...) en de directie van de school, om hen de "Regeringsverklaring" voor te stellen.
2. **Verdeling van de rollen** om dit evenement zo goed mogelijk voor te bereiden :
 - Ministers trainen voor mondelinge presentatie van hun acties.
 - De Eerste Minister bereidt een inleiding voor (de grote lijnen, bevoegdheidsoverstijgend) en een conclusie (aandachtspunten, vanwege de verbanden tussen de verschillende bevoegdheden en prioriteiten).
 - Rolverdeling tussen de andere studenten om het vlotte verloop en de verslaggeving (foto's, video's, aantekeningen ...) van het 6de uur te verzekeren: voorstelling van de cirkel van SDG's, een moderator van het debat, nota's van opmerkingen, van het publiek of journalisten, enz...

ZESDE UUR REGERINGSVERKLARING

1. **De genodigden** (kandidaten, NGO's, school-directie...) worden eerst voorgesteld om de **cirkel van SDG's** en de onderlinge verbanden te leren kennen en er commentaar op te geven.
2. Daarna stelt de Eerste Minister de "Regeringsverklaring" voor.
3. Elke minister presenteert zijn acties in verband met de SDG's.
4. Eerste minister : conclusies.
5. **De gasten geven commentaar op de acties** en brengen informatie aan: in elk Kabinet neemt een student er nota van.
6. Er wordt een debat georganiseerd tussen studenten en de gasten over de gekozen acties.
7. **Een glasje drinken** op de 'samenstelling van de nieuwe regering', duurzaam en waarom niet suikervrij!

 Zevende uur

DEBRIEFING EN VERLENGINGEN

Welke waren de 'pareltjes' (wat we graag hebben) en **'kiezelsteentjes'** (wat we niet graag hebben) tijdens deze 6 uur? Elke student noteert zijn parels (groene post-it) en kiezels (rode post-it).

Ronde tafel: parels en kiezels worden gedeeld en vervolgens gekleefd rond de cirkel van verbanden of op het bord.

Welke mogelijke verlengingen? De klas

engageert zich voor een vervolg op de activiteit: dank aan de gasten van het 6de uur, suggesties aan NGO's over hun aanbevelingen, interpellatie van kandidaten bij verkiezingen in andere debatten, enz.

Andere mogelijke verlengingen: **welke concrete acties willen wij voeren?** als persoon (individueel) of in een groep (collectief)? op school of erbuiten?

Keuze van een gezamenlijke prioriteit: cf. 'Engagementsverklaring' in Focus Prioriteit

EXTRA VERKENNINGSPISTES

Het organiseren van een stand op school tijdens de week van Duurzame Ontwikkeling: studenten betrekken andere klassen in de cirkel van SDG's.

Opzetten van een spektakel, een tentoonstelling, bezoeken, video...

Naamsvermelding – Geen
commercieel gebruik – Delen
onder dezelfde voorwaarden
CC BY-NC-SA
Deze licentie laat u toe ons werk te
delen, te remixen, te veranderen
en afgeleide werken te maken,

onder de volgende voorwaarden:
BY = door de auteur te noemen,
Associations 21
NC = enkel voor niet- commerciële
doeleinden
SA = nieuw werk te verspreiden
onder dezelfde voorwaarden

Federaal Instituut voor
**Duurzame
Ontwikkeling**

Wallonie

associations**21**

Groupe One
Nous créons des
entreprises durables

